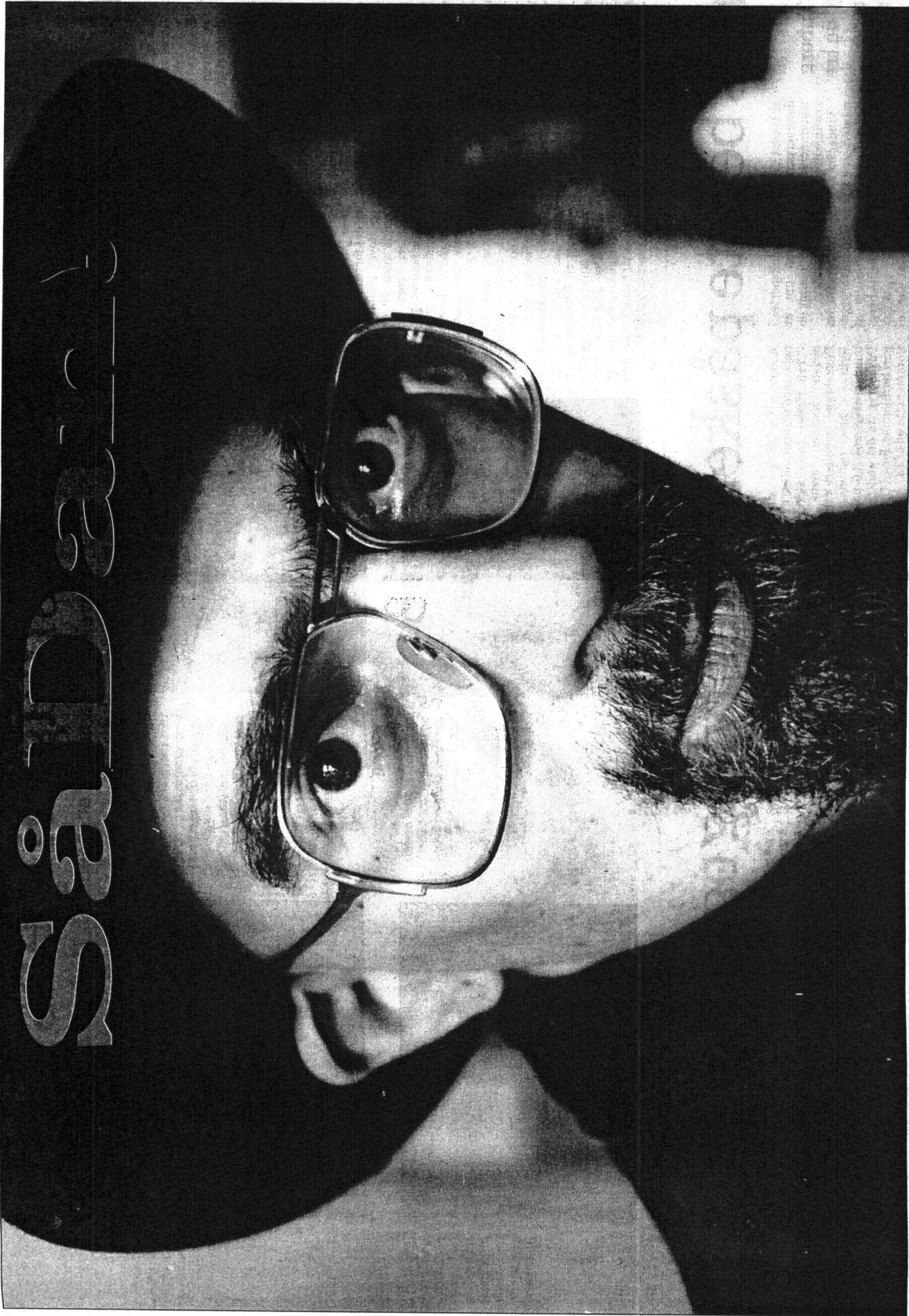

Dan Turell havde et fantastisk forhold til ord, men alligevel betegnede han sin skole-tid som «et langt helvede»: «Jeg var tvunget, simpelt hen tvunget til at stå og smedkerere latterlige små fjernsyns-»hygge«-borde sammen i sløjdtimerne, mens læreren gloede liderligt drømmende ud af vinduerne på pigerne der spillede rundbold i bare lær, husker han i »Onkel Danny fortæller i timevis«. Foto: Heine Pedersen / Polfoto

SÅ

I morgen ville Dan Turell være fyldt 60 år. »Jeg påtager mig gerne at få lige så meget ud af Anders And, som en professor kan få ud af Shakespeare«, lovede digteren. Det var ikke bare tegneseriefigurer, men selve livet han sugede alt ud af. Med hvad det indebar af sex, tjald, jazz og lir. Indtil en dag i 1993.

Af Lene Halmø Terkelsen
-Jeg har fået kræft - simpelthen, sag-
pladsen, de kriminelle, tosseanstal-
ten, kommunisterne og alt det andet
som ikke hørte til blandt bedstebor-

på os andre, som venner og digterkollegaen Kristen Bjørnkjær senere udtrykte det.
Der var meget, som skulle nås, inden det var for sent.

Det sidste trip

Tjavsner ned til ørene. Sorte kraftige briller og et look, så selv den mest hønsestrikkede venstreorienterede måtte føle mindreværd. Dan var ung og fremme på beatet, og de første eksperimenter med rusmidler var for længst afprøvet, da han flyttede til hovedstaden. Selvom Vangede var en søvrig provinsforstad med rækker af ens gule murstensrækkehuse og li-

Fakta

Den 19. marts indvies »Københavns bygge- og teknikborgmestertar, Klaus Bondam, Onkel Danny's Plads ved den brune keddy på Halmøtorvet i København. Samme dag og aftenen før vil digteren desuden blive mindet ved en række arrangementer over hele byen. Der vil være oplæsninger og musik på alt fra værtshuse til Det Kongelige Bibliotek.

I anledning af 60-års dagen genudgiver Borgens forlag de 12 bøger i »Mord-serien« i en ny firebinds hardbackserie. Desuden samles alle fire »Onkel Danny fortællere« i

undergrunden til det etablerede kunstliv og resten af Danmark i midten af 1970'erne. Fra avantgarden og de håndskrevne ark til forlagene og folket.

Gennembruddet kom i 1975 med »Vangede Billeder«, der var en omskrivning fra digte til prosa om barnedommens kvarter. Bogen blev ikke til på noget stærkere end te, ostemadder og udsigt til heden hos forfatterkollegaen Fer Højholt i Vestjylland.

Efter det kortvarige jyske eksil vendte han dog hurtigt tilbage til København, og det, storbyliv, han elskede. Neonskiltene, Vesterbro, de natlige vandreture og de mange værtshuse- besøg.

Den sidste digtsamling fik det på en gang nølende og veloplagte navn »Fyah-Cha-cha«, og Dan Turell døde den 15. oktober 1993.

Ikke en kræft om døden

Over 300 mennesker tog afsked med digteren, kriminalgfateren og medlemmetsket i Arbejdermuseets festsal den dag i oktober 1993. Senere blev han begravet på Assistens Kirkegård. Havde han haft mulighed for det, ville han sikkert have stukket sin tynde arm op nede fra kisten og brølet: »Nej siger jeg

Nej

de han og tastede et genert blik mod den nysgerrige tv-journalist.

Han var iført stærkt lilla skjorte med matchende slips, der var over-sået med små hvide sheriffstjerner. Lidt presset. Blufærdig og angst for at ynke.

Sladderjournalisterne havde allerede hakket de mest kødtulde lunser ud af historien om den tynde mand, der var ramt af spisesværskræft.

Med Dan Turèll var der altid nok at tage fat på. Ikke bare fra den sidste tid. Gennem hele hans liv havde der været farver, fest, og provokationer nok til stakkesen af aviser.

Sygdommen var allerede blevet kendt af offentligheden ved en plade-reception, og i efteråret blev han indlagt.

Overraskende? Måske, men Dan Turèll havde aldrig regnet med at blive særlig gammel.

Derfor havde han travlt.

uhhh...ahhh...

»Den dreng har et smukt kranium«, udbrød overlæge Aksel Tofte, da barnets hoved kom til syne. Den isse, der dukkede frem, skulle senere blive landstændt. Livet begyndte blodigt og med et skrig, og der ventede skaldet-panden en intens tilværelse. Der skulle knappes op, lynes ned og lynes fede. Der skulle »kneppes som dyr«, langsomt og nydende. Gryntes, stønnes, svædes og kommes og hviles, som han skrev i »My Dreams come true« fra »Onkel Danny fortæller videre«.

Hvilen var det dog så som så med. Det blanke hoved, der dengang dukkede frem, skulle sammen med stiftent i øret, de sortlakerede negle og den bredskyggede hat blive så stærkt et »brand«, at virksomheder ville tale i tyve domme for at få noget tilsvarende, men i Turèlls tilfælde blev berømmelsen også en forbandelse.

Alt det vidste overlæge Tofte ikke noget om, da han den 19. marts 1946 tog imod Dan Turèll på den kommunale fødeklinik på Martinsvej, København V.

Dansk amerikaner

Håret var blankt, blondt og grydeklippet, da lille Dan klaprede på den første skrivemaskine hos onkel Hugo som 8-årig.

Klak, klak, klak. Ordene smuttede fra ham.

Det var på Grønland, og da Dans far havde sparet nok penge sammen i det kolde nord, flyttede familien til et lille rækket hus på Mosegårdsvej i Vangede. En forstad til København, som lå i den tunge ende af Gentofte med losse-

gerne.

Skolen var ikke hans kop te. De andre raske drenge havde travlt på de grønne plæner, men den blege dreng var teoretiker. Ikke praktiker. Da moderen opfordrede ham til at spille fodbold, gik han ind og ryddede skolbiblioteket for bøger om emnet, og livet igennem voldte alt fra snøre-bånd til kaffebrøgning ham besværligheder.

De unge i Vangede hørte afrikaniske plader. Røg amerikanske smøger. De kendte Louis Armstrong bedre end Aksel Schiøtz, Fats Domino bedre end Holger Fællessanger og Marilyn Monroe bedre end Lily Broberg.

Dan Turèll sugede til sig af det hele. »Den dreng er en båndoptager«, udbrød hans mor.

»Det løber bare ind i hovedet på ham alt sammen!«.

Ud igen kom det også. Fra begyndelsen sprøjtede teksterne fra ham. Først digte og siden kriminalromaner. De voksede ud, som hår og negle gro-

gustre, var den sjove tobak ikke forbeholdt hovedstadens unge.

»Jeg og mine venner levede kort sagt i det, sociologerne senere stemplede som en 'hashtkultur'. De havde sikkert ret, og de var velkomne til det. Vi andre trivedes med det«, som han udtrykte det i en kronik i Politiken i 1984.

Håret blev barberet af en dag i Fælledparken i 1972. Flipperne, hippierne, syrehovederne dansede i kollektivene. De trykte selv deres digte og eksperimenterede med LSD, der fik virkeligheden til at synes mere virkelig - uden at de af den grund »løj ud over balkonen eller slog småbørn ihjel«, som han skrev i selv samme avisartikel. En kronik han i øvrigt afsluttede med et PS:

»Af hensyn til ordensmagten skal forfatteren oplyse, at da han tog sit indtil videre - sidste trip i 1974, vil en razzia på bopælen være unødigt spild af skatteydernes bastaante bidrag til statens drift.«.

ét bind med titlen »Onkel Danny fortæller - det hele«. Lars Movin og Steen Møller Rasmussen, som stod for portrætfilmen »Onkel Danny - portræt af en karma cowboy«, har samlet en række optagelser, hvor digteren læser egne digte og fortæller historier fra Vangede og Vesterbro. De udgives på en dobbelt-CD »Faltte tekster«.

Dan Turèlls kone Chili har samlet et udvalg af sine yndlingsdigte i bogen »Lysende sange«, ligeledes på Borgens Forlag.

Dan Turèll havde altid en hurtig eftertænkning til de forargede danskere, og nationen tilgav ham med en smilende rysten på hovedet.

Rigeligt med festdage

Han pressede sit blanke hoved op fra

Berømmelsen lod ham dog ikke læn-gere sidde og raffe i fred. Medlemmen-sket Dan var kendt og elsket som den rare onkel Danny. Men bowleren og de sorte negle var blevet en maske. En maske, der dækkede over et ge-neret og privat væsen.

Nok smakkede han med Vester-bros godfolk og narkomanen når han vandrede rundt i en sød sky af Mac Baren tobak fra majsbliben og fik in-spiration til sine kriminalromaner, men onkel Danny var ved at blive træet. Af berømmelsen, men også fy-sisk træ. Han spiste ikke meget, drak løse opfordringer, og »i timevis«. Han var plaget af skattegeld, og når han hyldede hverdagen, var det et udtryk for en længsel efter at leve et mindre rastløst liv.

»Jeg skal ikke beklage mig, jeg har rigeligt med festdage. Alligevel er hverdagen de hyggeligste, synes jeg, sagde han i et interview kort før sin død.

Hvor'Dan...?

Nye Turèllfans kan begynde her - Et digterliv i stikordsform:

BUDHISME: Dan Turèll kombinerede Østens tro med Vesten. Dansk og ame-rikanisk. Storbryen med det gammeldags med avantgarder.

CAFÉ DAN TURELL: Mange mente i 1977, at det var for tidligt at opkalde en café efter den kun 30-årige digter, men ejeren satse på, at Turèll var lang-tidsholdbar og cateen ligger stadig i det indre København.

DE SORTE NEGLE: »Danskerne skal have noget lir«, bebudede Dan Turèll. Det gav han dem. En veninde foreslog ham at smøre lak på neglene, og selvom han allerede havde skrevet en del digte, var det først efter det stunt, at han ugen efter blev udnævnt til »Den talentfulde digter« i et formiddagsblad.

HR. GRIB: Dan Turèll var det meste af sit liv plaget af skattegeld. Hr. Grib (og det hed han) var en emsig skatteinspektør i Frederiksberg Kommune, der jagtede Dan Turèll og hans manglende bilag.

INGE MARGRETE SVENDSEN: senere Lotus i 1979

MORD I MØRKET: Krimi fra 1981, der i 1986 blev filmatiseret med Michael Falch i hovedrollen. Turèll var så utilfreds med det, han sat på lærredet, at han efter 15 minutter forlod forestillingen.

ONKEL DANNY: Dan Turèll udviklede sig livet igennem som person og kunstner. Fra kulturfuglen Manjana, over Karma Cowboy til den folkelige Onkel Danny, som de fleste danskere følte de kendte for sine snakkedigte om hverdagen og livet i al almindelighed.

SØLYSTUERBERNE: var det band, som Dan Turèll dannede sammen med blandt andre Jan Kaspersen.

GEOGRAFI: Turèlls liv var centreret om få, men forfatteren betydningsfulde steder: Vangede, Vesterbro, Frederiksberg og Malta var nogle af de steder, der i særlig grad inspirerede ham.

Manjana, Karma Cowboy og onkel Danny. Dan Turèll indtog mange skikkelser, men hans sikre stil i sproget og fremtoning var altid den samme. Her er det en ung Turèll, som har indtaget Vesterbro i 1975 - samme år som han brød igennem med »Vangede Billeder«
Foto: Jakob Maarbjerg/Pollfoto

